

Ministerie van Justitie en Veiligheid

t.a.v. Demissionair Minister van Justitie en Veiligheid, mevr. Dilan Yeşilgöz-Zegerius, &

Demissionair Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, mr. Eric van der Burg

Turfmarkt 147

2511 DP Den Haag

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

Leiden, 8 februari 2024

Betreft: oproep voor duidelijk kindvriendelijk en humaan beleid voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Nederland

Geachte minister Yeşilgöz-Zegerius, geachte staatssecretaris van der Burg,

Introductie

Een overvol Ter Apel,¹ gemeenten die niet over de brug komen met opvangmogelijkheden,² een staatssecretaris die smeekt maar weinig krijgt.³ Deze problematiek beslaat niet alleen volwassenen en gezinnen, maar ook alleenstaande minderjarige vreemdelingen. We mogen hen nu niet uit het oog verliezen.

De vorming van een nieuw kabinet is volgens het Nederlandse Juristen Comité voor Mensenrechten (NJCM) het uitgelezen moment om de schouders eronder te zetten en te zorgen voor goede (kindvriendelijke) opvang en begeleiding voor de grote groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen (hierna: amv'ers) in Nederland. Het recht op bijzondere bescherming als minderjarige vluchteling is immers een kinderrecht, vastgelegd in artikel 22 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna: IVRK). In 2021 vroegen zeker 2.191 amv'ers asiel aan in Nederland.⁴ Dit is een groeiende kwetsbare groep die extra aandacht nodig heeft.⁵

---

¹ R. Wieringa, 'Inspectie ziet 'onveilige situatie' in overvol Ter Apel', Nrc.nl 7 december 2023 www.nrc.nl (zoeken op: overvol Ter Apel)

² R. Hoorntje, '45 'weigergemeenten' krijgen verzoek om per direct statushouders te huisvesten', Nos.nl 27 november 2023 www.nos.nl (zoeken op: gemeenten opvang asielzoekers)

³ 'Van der Burg met spoed op zoek naar honderden opvangplekken', Gemeente.nu 22 september 2023 www.gemeente.nu (zoeken op: staatssecretaris opvang asielzoekers)

⁴ UNHCR, 'Veelgestelde vragen: hoeveel alleenstaande vluchtelingenkinderen zijn er in Nederland', *Unhcr.org* november 2023 www.unhcr.org (zoeken op: hoeveel alleenstaande minderjarige vreemdelingen zijn er)

⁵ NOS, 'IND: steeds meer minderjarige asielzoekers reizen af naar Nederland', *Nos.nl* 16 juni 2023 www.nos.nl (zoeken op: aantal alleenstaande minderjarige vreemdelingen naar Nederland); Immigratie- en Naturalisatiedienst: ministerie van Veiligheid en Justitie, 'Asylum trends: Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands', *Ind.nl* oktober 2022 (zoeken op: asiel trends Nederland)

Middels deze brief roept de werkgroep Jeugdrecht van het NJCM op tot een rechtvaardig en humaan beleid voor amv'ers met inachtneming van de verplichtingen uit het IVRK.

Dat is nodig omdat wij zien dat er nog onvoldoende aandacht wordt besteed aan amv'ers. Dit is op te merken aan een landelijk tekort aan slaapplekken voor asielaanvragers, onder wie amv'ers. Allerlei organisaties (Unicef,⁶ Rode Kruis, VluchtelingenWerk Nederland, Kinderombudsman⁷, inspecties Justitie en Veiligheid⁸, Gezondheidszorg en Jeugd,⁹ COA en Nidos¹⁰) hebben gewezen op de nijpende consequenties hiervan ten aanzien van de begeleiding, hygiëne, welzijn en veiligheid van amv'ers in de opvang. Dit is in strijd met kinderrechten: artikel 3, 19, 22, 28 en 39 van het IVRK. Ook vanuit de rechtspraak is geoordeeld dat de opvang van asielzoekers in het aanmeldcentrum en de crisisnoodopvang beter kan.¹¹

Wij ondersteunen de noodkreet van deze organisaties dat de opvang van amv'ers menselijk, rechtvaardig, effectief en beheersbaar moet zijn. In lijn met deze principes richten wij deze brief aan u. Verwijzend naar een breed scala van onderzoeken, pleit het NJCM voor:

1. Voldoende opvangplekken

Al sinds vorig jaar juni waarschuwen Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en voogdijinstelling Nidos dat er nauwelijks meer plek is in de noodopvang voor minderjarige vreemdelingen. Dat terwijl de cijfers van het aantal minderjarige vreemdelingen razendsnel stijgen.¹² Daarnaast doet Nidos in een recent interview een duidelijke oproep aan gemeenten tot het toevoegen van 1.700 extra opvangplekken voor amv'ers.¹³

⁶ Unicef, 'Urgent: meer en betere opvang nodig voor jongeren op de vlucht: alleenreizende kinderen en jongeren (amv'ers) dreigen deze zomer in Nederland zonder bed, bescherming en begeleiding te komen. 'In het beste geval komen zij zonder goede begeleiding in de (crisis)noodopvang terecht.' *Unicef.nl* 28 juni 2023 www.unicef.nl (zoeken op: opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen)

⁷ Kinderombudsman, 'Brief met aanbevelingen over opvang van amv'ers', *Kinderombudsman.nl* 21 november 2021 (zoeken op: opvang alleenstaande minderjarige vreemdelingen)

⁸ Directie Migratiebeleid, 'Capaciteit amv', *Overheid.nl* 29 september 2022 www.overheid.nl (zoeken op: capaciteit opvang alleenstaande minderjarige vreemdeling)

⁹ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 'Bevlogen medewerkers houden zorg aan asielzoekers overeind onder zorgelijke omstandigheden', *Igj.nl* mei 2022 www.igj.nl (zoeken op: zorg alleenstaande minderjarige vreemdeling)

¹⁰ Nidos, 'Dringende oproep aan gemeenten voor meer opvangplekken: situatie opvang minderjarige alleenstaande vreemdelingen onacceptabel', *Nidos.nl* september 2022 www.nidos.nl (zoeken: dringende oproep Nidos opvang alleenstaande minderjarige vreemdeling); COA, 'Dringende oproep aan gemeenten voor meer opvangplekken: situatie opvang minderjarige alleenstaande vreemdelingen onacceptabel', *COA.nl* 27 juni 2023 www.coa.nl (zoeken op: dringende oproep COA opvang alleenstaande minderjarige vreemdeling)

¹¹ Vluchtelingenwerk, 'Uitspraak rechter kraakheldere opdracht aan het kabinet', *Vluchtelingenwerk.nl* 6 oktober 2022 www.vluchtelingenwerk.nl (zoeken op: uitspraak rechter opvang alleenstaande minderjarige vreemdeling)

¹² 'Unicef waarschuwt: fors meer jongeren in asielopvang, begeleiding 'zorgelijk'', *Rtlnieuws.nl*, 6 september 2023, www.rtlnieuws.nl, (zoeken op: nieuws noodopvang minderjarige vreemdelingen)

¹³ Zie noot 7

Uit de crisis in de opvang blijkt dat de veiligheid en ondersteuning van steeds meer amv'ers in het gedrang komt.¹⁴ De kans dat zij gedwongen worden om op straat te slapen of rond te zwerven, neemt gestaag toe.¹⁵ Het is van essentieel belang dat de overheid beschermende maatregelen neemt, met speciale aandacht voor de bijzonder kwetsbare positie van deze kinderen en hun rechten volgens artikel 22 in combinatie met artikel 3 IVRK. Zij hebben vanzelfsprekend recht op bijzondere bescherming en op bijstand.

Het NJCM doet een beroep op het toekomstige kabinet om te zorgen voor uitgebreide en verbeterde opvangfaciliteiten in de asielzoekerscentra voor minderjarige vreemdelingen in het algemeen.

2. Kindvriendelijke opvang

De amv'ers hebben recht op een toereikende levensstandaard volgens artikel 27 van het IVRK. Hieronder valt onder andere het recht op onderdak. Het hebben van dit recht geeft de amv'er een basis voor een menswaardig bestaan. Daarbij hoort de overheid te zorgen voor een kindvriendelijke opvang voor amv'ers. Voor een kindvriendelijke opvang is het nodig dat er genoeg mobiliteitsmogelijkheden zijn, aangepast onderwijs, aangepaste zorg, veilige toegang tot sanitair, privacy en veiligheid.¹⁶

Volgens het NJCM kan niet genoeg worden benadrukt dat het essentieel voor de amv'ers is dat zij kunnen leven in een kindvriendelijke omgeving, zodat zij de kans krijgen om zich te ontwikkelen (artikel 6 IVRK).

3. Psychosociale hulpverlening

Artikel 39 IVRK geeft kinderen het recht op passende zorg na verschillende vormen van verwaarlozing, misbruik en bij conflict gerelateerde situaties. Amv'ers die alleen naar Nederland zijn gekomen, bevinden zich in een kwetsbare positie. De kwetsbaarheid van deze vluchtelingenkinderen is vaak gerelateerd aan traumatische ervaringen uit het verleden, zoals tijdens hun vlucht. Ze ervaren psychosociale klachten als gevolg hiervan.

---

¹⁴ Zie o.a Nidos, 'Interview Nidos in de AD: 'De situatie is heel frustrerend'', *Nidos.nl* 7 november 2023 www.nidos.nl (zoeken op: opvang alleenstaande minderjarige vreemdeling); NOS, 'Aantal kinderen in noodopvang: 'Veiligheid en ontwikkeling in gevaar'', *Nos.nl* 6 september 2023, (zoeken op: noodopvang alleenstaande minderjarige vreemdeling)

¹⁵ Zie noot 5

¹⁶ K. Fournier e.a., 'Begeleide kinderen en gezinnen in de asielopvang', Kenniscentrum Gezinswetenschappen Odisee Hogeschool Brussel, p. 5 -13

Recent onderzoek van GGNet, uitgevoerd door het Verwey Jonker Instituut, laat zien hoe veerkrachtig vluchtelingenkinderen kunnen zijn mits zij voldoende psychische zorg ontvangen¹⁷ in de opvang. Daarnaast is het van belang om aandacht te besteden aan de duur van deze zorg. Eerdere onderzoeken¹⁸ geven aan dat begeleiding tot 18 jaar in de opvang onvoldoende is. Zo vroegen de kinderombudsman en de nationale ombudsman al eerder aandacht om deze begeleiding te verlengen tot minimaal 21 jaar.¹⁹

Amv's verblijven in opvang vanwege een asielaanvraag. Hoe langer de aanvraag duurt des te groter de onzekerheid voor een toch al kwetsbare groep. Daarom roepen wij het toekomstige kabinet op om ervoor te zorgen dat amv'ers voorrang krijgen in de asielprocedure, zoals uiteengezet in de zogenaamde General Comment nr. 6 van het VN-Kinderrechtencomité.²⁰ Dit onderschrijft ook de kinderombudsman, die recent dezelfde oproep deed.²¹

Het NJCM pleit voor langere en verbeterde zorg voor kwetsbare amv'ers in de opvang.

4. Toegang tot onderwijs

Volgens artikel 28 IVRK hebben alle kinderen recht op toegang tot onderwijs, dus ook amv'ers. Dit recht volgt ook uit General Comment nummer 1 van het VN Kinderrechten comité. Het Comité erkent in dat kader dat elk kind uniek is en dat onderwijs daarom gericht moet zijn op het ontwikkelen van de persoonlijkheid, talenten en vaardigheden van een kind. Daarom dient het onderwijssysteem in lijn te zijn met de rechten van het kind en mag er niet worden gediscrimineerd.²² De eerste periode van het verblijf van amv'ers in Nederland is cruciaal voor de integratie van de amv'ers op langere termijn. Naar school gaan is daarbij een belangrijke voorwaarde voor hun ontwikkeling.

Het zorgt bovendien voor een dagelijks ritme, doel en richting in het leven, vertrouwen en het welbevinden van een amv'er.²³ Ook Amv'ers hebben in Nederland recht op onderwijs.

¹⁷ Verwey Jonkers, 'Jonge vluchtelingen veerkrachtig', *Verwey-jonker.nl* 1 mei 2023 www.verwey-jonker.nl (zoeken op psychosociale welbevinden alleenstaande minderjarige vreemdeling)

¹⁸ Snijders & Van Wel 1995, Smit & Zijlstra 2022 en Monika Smit, 'Veertig jaar onderzoek naar alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Nederland', pagina 28 e.v., *Wodc.nl* geraadpleegd op 25 november 2023 www.wodc.nl (zoeken op: alleenstaande minderjarige vreemdelingen).

¹⁹ Kinderombudsman en nationale ombudsman, 'Rapport: alleen volwassen worden 2022'. *Kinderombudsman.nl* 25 mei 2022 www.kinderombudsman.nl (zoeken op: asiel aanvraag alleenstaande minderjarige vreemdeling)

²⁰ Committee on the Rights of a Child, 'General Comment NO 6: Treatment of unaccompanied and separated children outside the country of their origin', *Ochr.org* geraadpleegd op 25 november 2023 www.ochr.org (zoeken op: General Comment unaccompanied children)

²¹ Kinderombudsman, 'Kinderombudsman: behandel asielaanvragen met amv'ers met voorrang', *Kinderombudsman.nl* 28 juni 2022 (zoeken op asielaanvraag alleenstaande minderjarige vreemdeling)

²² General comment No. 1 (CRPD/C/GC/1) 2014.

²³ Pharos, 'Factsheet: Alleenstaande minderjarige vreemdelingen', *Pharos.nl* oktober 2022 www.pharos.nl (zoeken op: onderwijs alleenstaande minderjarige vreemdeling)

Volgens het onderzoek van Buil & Siegel (2014)²⁴ is het onderwijs dat in de praktijk wordt aangeboden echter onvoldoende afgestemd op deze specifieke groep kinderen. Onderzoekers in het rapport 'Evaluatie opvangmodel Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen' zijn van mening dat het belangrijk is om goed te kijken naar de individuele ervaringen, potentie en ambities van de amv'ers voor een goede doorstroom naar het reguliere onderwijs.²⁵

Hetzelfde recht geldt ook voor afgewezen alleenstaande minderjarige vreemdelingen. In het rapport van het WODC naar 'de ervaringen van afgewezen alleenstaande minderjarige vreemdelingen' komen interviews in voor die zijn gehouden met jongeren waarin zij vinden dat de klassen niet goed zijn samengesteld. De jongeren uiten dat zij graag klassen willen hebben die beter afgestemd zijn op het doel van Nederlands leren.²⁶

Het NJCM pleit voor onderwijs dat is afgestemd op alle amv-ers, zodat ze al in de opvang kunnen werken aan hun onderwijsniveau. Dit zal nadien bij het krijgen van een verblijfsstatus bijdragen aan een snellere integratie in de Nederlandse samenleving. Ook staat NJCM voor een onderwijsaanbod dat gericht is op het vergelijken van terugkeer van afgewezen amv-ers.

Tot slot

Wij hopen dat de formerende partijen bovenstaande adviezen ter harte nemen bij het formuleren van een regeerakkoord en dat het nieuwe kabinet voortvarend aan de slag gaat met het uitbannen van de problemen waar amv'ers tegenaan lopen in Nederland. Indien u vragen heeft over het bovenstaande dan beantwoorden wij deze gaarne.

Hoogachtend,

Kavita Hira, Voorzitter NJCM

Anouk van Beijsterveldt, Lid werkgroep Jeugdrecht van het NJCM

Ayla Yayla, Lid werkgroep Jeugdrecht van het NJCM

²⁴ Buil, C., & Siegel, M. (2014). *Afghan unaccompanied minors in the Netherlands: Far away from home and protected?* (UNU-MERIT Working Papers, 2014-037).

²⁵ I. Nijboer e.a., 'Evaluatie opvangmodel Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen', p. 43 *Officiële bekendmakingen.nl* geraadpleegd op 5 december 2023 www.officielebekendmakingen.nl (zoeken op: onderwijs alleenstaande minderjarige vreemdelingen)

²⁶ I. Kulu-Glasgow e.a., 'Een onzekere toekomst: Kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van afgewezen (ex)-alleenstaande minderjarige vreemdelingen en opvangouders met toekomstgerichte begeleiding', *Wodc.nl* geraadpleegd op 5 december 2023, www.wodc.nl (zoeken op: onderwijs alleenstaande minderjarige vreemdelingen)